

TORBA YASALARLA DÜZENLENEN MESLEK ALANIMIZ ve FAŞİZM GÜNLERİ

Hüseyin Yeşil
EMO Yönetim Kurulu Başkanı

Bu yazının kaleme alındığı günlerde ülkemizde “İç Güvenlik Yasa Tasarısı” adıyla anılan Polis Devleti düzenlemeleri TBMM’de görüşülmüştür. Söz konusu kanunun Cumhurbaşkanı tarafından onaylanarak, Resmi Gazete’de yayımlanması halinde Türkiye, otoriter bir yönetim altında temel ve hak özgürlüklerin daha da fazla ihlal edildiği bir sürece girecektir. Değişiklik Türkiye’yi tabiri caiz ise adeta “Faşizm” günlerine çevirecektir.

Temel hak ve özgürlükleri yok eden, Anayasa’ya, Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası anlaşma ve mevzuat ile iç hukuka aykırı, toplumsal muhalefeti susturmayı amaçlayan bu tasarının yasalaşmaması için mücadele eden tüm kişi ve kurumlara teşekkürü borç biliriz.

Demokrasi kelime anlamının dışında çok daha farklı şekillerde tanımlanabilir ve içeriği tartışılabilir. Halkın kendini yönetmesi onun kelime anlamıdır. Halk kendini nasıl yönetecek sorusu demokrasiyi anlamaya yetecektir. Bu sorunun içinde yöneten ve yönetilen ilişkisi kadar, yönetilenlerin hakları ve sorumlulukları da bulunmaktadır. Bununla beraber yönetenin sahip olduğu gücün sınırlarının belirlenmesi ve bunun uygulanması gerekmektedir.

Egemenin gücünün anayasal ya da yasal olarak sınırlanmış olması, halka anayasal ya da yasal hakların verilmesi, ülkelerin demokratik yöntemlerle yönetildiği anlamına gelmektedir. Hukuki düzenlemelerin var olmasının tamamen şekilden ibaret olduğu, her zaman meşru olamayabileceğini bugün yaşadıklarımız doğrulamaktadır.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği’nin 1954 yılında kuruluşundan bugüne kadar ülkemizde çok farklı siyasal gelişmeler, darbeler ve dünyada ciddi rejim ve sistem değişiklikleri yaşanmıştır. Bu süreç içerisinde TMMOB’ye yönelik çeşitli müdahale girişimleri olmuştur. Birliğimizin oluşumu ve bu tür müdahalelere ilişkin girişimleri “Yasaların İçinden TMMOB’nin Öyküsü” kitabında şöyle aktaralım:

“TMMOB Yasası’nın kabulüne giden süreç içinde (1927-1954), meslek dalları arasında çelişkilerin ortaya çıkması, mühendislik dallarının ve mimarların kendi hak ve çıkarları doğrultusunda ayrı ayrı örgütlenmeleri, mühendislerin ve mimarların çalıştıkları alanların sektörel dağılımı, TMMOB’nin örgüt yapısının, diğer meslek ör-

gütlerinden farklı olarak, daha başından uzmanlık alanları temeline dayanmasına neden olmuştur. Unvanlarının yüksekköğrenim yoluyla kazanmış olan diğer mesleklerin aynı nitelikteki örgütleri, Birlik ve bu Birliğe bağlı il odaları şeklinde örgütlenirken; TMMOB, merkezi yapıda Odalar olarak örgütlenmiştir. Birlik Yönetim Kurulu her Odadan bir temsilcinin katılımıyla oluşmaktadır. Birliğin illerde örgüt birimleri yoktur; illerde örgütlenme Odaların şubeleri aracılığıyla sağlanmaktadır.

TMMOB Yasası’nı, yasal bir düzenleme olarak bütünüyle yürürlükten kaldırmak ya da TMMOB’yi fiilen işlemez hale getirmek için üç ayrı girişimde bulunulmuş, ancak bunlar sonuçsuz kalmıştır. Bu girişimlerden ilki ve kuşkusuz en ilginç olanı “Birliğin” ortadan kaldırması için, bizzat TMMOB Genel Kurulu tarafından alınan karar üzerine başlatılan girişimdir. İkincisi, 12 Mart Dönemi’nde Adalet Partisi milletvekilleri tarafından başlatılan tasfiye girişimi olmuştur. Son girişim ise başka bir karanlık dönemde, 12 Eylül’de yapılmıştır.”

2012 ve 2014 yılındaki yasa taslaklarına gelince; bir hukuk devletinde, hükümetçe hazırlanan yasa tasarılarının kamu yararı amacı taşıdığı ve bu taslakların oluşumunda demokratik katılım ilkesinin gözetileceği ön kabuldür. Oysa söz konusu taslaklar hazırlık süreçleri açısından demokratik katılımın ürünü değildirler, içerik açısından da kamu yararı taşımamaktadırlar. Tersine, bu taslaklarla İmar, Yapı Denetimi, Çevre, Kültür ve Tabiat Varlıkları ve Kat Mülkiyeti Kanunu’nda yapılan düzenlemelerle imar rantına ve kamusal kaynakların talanına yasal kılıf hazırlanmaktadır.

Yaşadığımız siyasi iklim ürkütücüdür. Hükümetin yarattığı kavram kargaşası ve kutuplaştırma siyaseti içinde tüm insanları ve zamanları kapsayan evrensel haklar ve talepler yerlerini hükümetin ve hükümet eliyle yaratılan sermaye çevrelerinin taleplerine bırakarak sahneden siliniyorlar.

Bu çoğunlukçu anlayış nihayetinde bu ülkeyi, çoğunluğun desteğini arkasına alanın, bunu bir kez sağladıktan sonra hak ve taleplerin sınırını da kendisinin çizmeye başladığı baskıcı bir rejime doğru sürüklüyor. Gün yok ki, ülke yeni bir tartışma ve gerilimin içine girmesin. Sürekli TBMM’den bir torba yasa geçmekte ve topluma bunları takip etme olanağı

ve hakkı verilmemektedir. Yönetilenler, hangi haklarının alındığını ya da verildiğini bilmemektedirler. Ülkemiz için işe çatırdarken, toplumsal yapının kurumları da dağıtılmak isteniyor. TMMOB hakkında hazırlanan yasa taslağı ile meslekler bünyesinde ve meslektaşlar arasında çatışmalı, kaotik bir sürecin kapısı aralanıyor.

Rant alanına dönüştürülen imar uygulamalarına ve bu uygulamalara paralel olarak yürütülen imar mevzuatı değişikliklerine onay vermeyen bir meslek grubunun cezalandırılması, etkisizleştirilmesi, emir/komuta zinciri içerisinde merkezi idareye bağlı kılınması amacıyla hazırlanmış bu düzenlemeleri Anayasa'ya, demokratik değerlere, hukuk devleti ilkesine ve siyasal etiğe aykırı buluyor ve reddediyoruz.

Söz konusu düzenlemeler yalnızca hazırlanış mantığı açısından değil teknik, bilimsel açıdan da yanlışları içermektedir.

“1970 Muhtırası Sonrası TMMOB’ye Müdahale Girişimi” başlığıyla burada yer verdiğimiz değerlendirme, Elektrik Mühendisleri Odası’nın yayını Elektrik Mühendisliği Dergisinin Mayıs 1972 tarihli 185. sayısından alınmıştır. Görüldüğü gibi 12 Mart 1971 Muhtırasından sonra göreve gelen sıkıyönetim döneminde yani darbe dönemlerinde de aynen bugün olduğu gibi meslek odalarını susturmak üzere düzenlemeler gündeme getirilmiştir. Bugün getirilmek istenen ve torba yasalar içine gizlenerek hedef sapıtılmaya çalışılan düzenlemelerin 1972 yılında getirilmek istenenlerden pek de farkı yoktur. Ne acıdır ki 12 Mart’ta faşist bir darbe yapan zihniyet, bugün yine iktidar gücünü elinde bulundurmaktadır. Ne mutlu ki 1970’lerden bu yana askeri darbelerle, faşist darbecilere ve 12 Eylül zihniyetine direnen bir örgüt olan TMMOB bugün de aynı direnme iradesine sahiptir. ■

YASALAR İÇİNDEN TMMOB’NİN ÖYKÜSÜ KİTABINDAN...

Yasalar ve hukuk; tarihin bir parçasıdır, ama esası değildir. “Sınıflı toplumlar da hukuk; temelde, egemen sınıfların yasalasmış iradesi ve emekçi sınıf ve tabakalar üzerinde bir baskı aracıdır. Emekçi sınıf ve tabakaların tarih boyunca sömürü düzenine karşı verdikleri -çoğu kez kanlı- mücadeleler sonunda kazanılan hak ve özgürlükler bir savaşım aracı olarak önemli olmakla birlikte, bu, hukukun değinilen temel karakterini değiştirmez”.

Bir dönem, mühendislerin ve mimarların odalar olarak örgütlenmesini ilgili dönemin politikaları açısından uygun gören siyasi irade, mühendislerin-mimarların toplumsal mücadele içinde yer almalarına koşut olarak TMMOB’nin gelişme çizgisini kendi çıkarlarına aykırı bulmuş, örgütü tasfiye etmek için girişimlerde bulunmuş, sonunda da bir dizi yasal düzenlemeyle örgütün etkinliklerini ve çalışmalarını kısıtlamaya çalışmıştır.

Örgütümüzün bu kısıtlamalardan doğrudan ve dolaylı olarak etkilenmiş olması doğaldır.

Ancak TMMOB’nin ve Odalarımızın mücadelesi, yasal düzenlemelerdeki kısıtlamalara karşın, emekçi sınıfların mücadelesi ile birlikte yükselmiştir. 1970’lerde oluşturulan il koordinasyon kurulları ve işyeri temsilcilikleri, teknik eleman boykotu, sendikalarla, meslek

örgütleriyle ortak çalışmalar, DGM’ye hayır mitingleri, 1 Mayıs’ta katılım, vb. bunların sadece birkaç örneğidir.

Bilimde ve teknolojiadaki gelişmeler ve sonuçları da mesleğimizi derinden etkilemektedir. Esnek üretim teknolojileri, üzerinde çalıştığımız konuların çok disiplinli ve disiplinler arası bir nitelik kazanması, mesleki etkinliklerin araştırma-geliştirmede ve tasarımda yoğunlaşması vb. gelişmeler; bu gelişmelerle ülkemizde uygulanan politikaların birleşmesi sonucunda artan işsizlik ve meslek dışı çalışma, üyeleşme oranlarındaki düşüş, vb. hususlar, örgütümüzün yapısını etkileyecek durumlardır.

Ama bunlardan daha önemlisi, iktidar sınıflarının politikalarıdır.

Günümüzde, sermaye sınıflarının sınırsız egemenliğini “piyasaların düzenleyiciliği” olarak sunan ve savunan iktidarlar, emekçi sınıfların her ne ad altında olursa olsun güçlü örgütler kurmasına karşıdır; bu nedenle de, bu örgütlerin gücünü sınırlamaya, yaygınlaşmasını ve özellikle de sınıfsal bir nitelik kazanmasını engellemeye çalışmaktadırlar.

Bu sınırsız ve kuralsız egemenlik arayışı, mesleklerle ilgili düzenlemelerin de bütünüyle “piyasaya” bırakılmasını, meslek örgütlerinin ise “dar anlamda meslek örgütü” olmasını ve sermayeye koşulsuz bağlılığını sağlamaya çalışmaktadır. Öte yandan, bu sınıflar

açısından sosyal devletin tasfiyesi söz konusu olduğuna göre, “kamu yararı” kavramını çağırıştıran örgütlenmelerin de etkisizleştirilmesi gerekmektedir. Buradaki en önemli araçlardan birisi, bu tür örgütlenmelerin “uzmanlık” esasına göre sermayeye bağımlı örgütler haline gelmesi talebidir.

Öte yandan, emperyalist sistemin merkez ülkelerinin hizmetlerin serbest dolaşımı ve Avrupa Birliği’nin kişilerin serbest dolaşımı çerçevesinde gündeme getirdikleri talepler de, örgütlerimiz üzerinde yeni girişimleri, yeni kısıtlama çabalarını gündeme getirecektir.

Özetle, uluslararası tekelleci sermayenin ve onların yerli ortaklarının temsilcisi durumunda olan siyasi iktidarlar, bu sınıfların taleplerini yasal düzenlemelere dönüştürmek için çaba harcayacaklar, emekçi sınıflar da kazanılmış haklarını genişletmeye çalışacaklardır. Bu mücadele, gücünü emekçi halkın bir parçası olan mühendis ve mimarlardan, onların emekçi sınıfların diğer bileşenleriyle dayanışmasından ve ortak mücadelesinden alan örgütümüzün de sürekli gündem maddesidir.

TMMOB’nin asıl öyküsü ve asıl tarihi de, mühendislerin ve mimarların, kendi çıkarlarının sınıfsal niteliğini kavramalarının öyküsüdür, tarihidir.

(Yasaların İçinden TMMOB’nin Öyküsü, Güvenç Kaya, TMMOB Yayınları)

1970 MUHTIRASI SONRASI TMMOB'YE MÜDAHALE GİRİŞİMİ

Aşağıda Kastamonu Milletvekili Sabri Keskin ve 4 arkadaşı tarafından verilen değişiklik teklifini ve Millet Meclisi Bayındırlık Komisyonu Başkanı tarafından istenmiş olan ve basına da duyurulan meslek odalarının bu teklif üzerine görüşlerini bulacaksınız.

Bugün TMMOB'ye bağlı 40 bini aşkın teknik elemandan kamu sektöründe çalışan 30 bininin Birliğe üye olması yasaklanmak istenmekte, serbest çalışan 10 bin kişinin de kuruluşa üye olması isteğe bağlı duruma getirilmektedir.

Birlik Kanunu'nun 1. Maddesi'nin değiştirilmesini istemekteki amaç, kalkınma ve sanayileşmenin gerçekleştirilmesinde önemli görevler düşen teknik elemanların bilimsel ve gerçekçi görüşlerini açıklamalarını kesinlikle önlemek, meslek odalarını sadece özel sektörün sesini duyuracak, özelemlerini dile getirecek birer kuruluş biçimine getirmektir.

Kendi gücümüze dayanan sanayileşmede, üzerlerine önemli görevler düşen teknik elemanların, yetersiz ve kâr amacı ile kurulmuş özel yüksekokullardan yetiştirmelerindeki sakıncalar üzerine eğilen ve bu konuda yoğun bir çaba harcayan meslek odalarının haklılığı, sonunda Anayasa Mahkemesi'nin kararıyla belgelenmiştir. Bu, meslek odalarının uğraşları içinde başarı sağladıkları en somut örnektir.

Sadece özel sektördeki kişilerden oluşan bir meslek odası, herhalde Personel Manunu ile ilgilenmek gereğini duymayacak, 30 bin teknik elemanın kaderi ile ilgili bir kanun için bu kitle, görüşlerini kamuoyuna açıklayamayacaktır.

Değişiklik teklifinin 4. maddesi çok ilginçtir. Getirilmek istenen ek maddede, "Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği ve bu Birliğe bağlı odalar; kanunla kendilerine verilmiş olan vazife ve selâhiyetlerden fazlasını kullanamayacakları gibi, hiç bir şekil ve suretle siyasetle uğraşamazlar" denilmekte, hükümetlerin paralelinde olmayan fakat halkın yararını ön plana alan gerçekçi ve bilimsel görüşlerin Odalarca ortaya atılması engellenmek istenmektedir.

Bu durumda meslek odaları, Keban Projesi'ni veya Boğaz Köprüsü'nü eleştirdikleri, hatta "Teknik hizmet ithaline karşı çıkıp,

kendi gücümüze dayanalım" dedikleri zaman siyaset yapıyor durumuna düşecekler, kısacası bundan böyle kamuoyuna bilimsel bir görüş bile açıklayamayacaklardır.

Değişiklik teklifi ile 33. ve 34. Madde kaldırılacak böylece Türkiye'de Türk Mühendis ve Mimarları çok düşük ücretlerle çalıştırılırken, yabancı teknik elemanların en basit işlerde bile çok yüksek ücretlerle çalıştırılmalarını serbest hale getirmekte, bu yolla, sanayileşmemizin denetimini yabancıların ellerine vermektedir.

1954 yılında çıkarılan kanunla kurulan ve 18 yıllık bir uygulamadan sonra, kalkınma ve sanayileşmenin paralelinde, Odalara, kendi meslek alanlarında daha etkin bir çalışma ve denetim sürdürmelerine olanak sağlayacak biçimde yeni yetki ve sorumluluklar vermek zamanı gelmiş bulunan meslek odaları için, 1954'ün de gerisine dönüşü tasarlamak düşünülemez. Yurdumuz için önemli ve yararlı kuruluşları yok etmeye çalışmak, bunu düşünebilmek ve gerçekleştirmek için kanun değişikliği teklifinde bulunmak, her yönde kalkınma zorunda olan yurdumuz çıkarlarına ters düşmektedir.

Böyle bir değişiklik teklifinin kanunlaşması halinde, sıranın diğer meslek kuruluşlarına geleceği ve böylece, Türkiye Barolar Birliği, Türk Tabipler Birliği, Türk Eczacılar Birliği ve Türk Veteriner Hekimleri Birliği gibi örgütlerin de kapatılacağı açıktır.

1954 yılında çıkarılmış olan 6235 (7303) sayılı Kanun'da, bugüne kadar geçen sürenin kazandırdığı tecrübelerden de yararlanarak; TMMOB'nin yeni bir statü ile meslek odalarını tüzel kişiliğe kavuşturucu, kendi alanlarında gerçekçi ve bilimsel görüşleri içinde yurdumuza ve topluma yararlı, günümüz koşulları ve gerçeklerine uygun, yeni yetki ve sorumluluklarla donatılmış, etkili birer kuruluş biçimine getirici değişikliği mühendis ve mimar odalarımız içtenlikle arzulamakta, aksine söz konusu kanun değişikliği tasarısının ve bu nitelikteki görüşlerin kesinlikle karşısında olduğumuzu kamuoyuna ve ilgililere duyururuz.

(Elektrik Mühendisliği Dergisi, Mayıs 1972, 185. Sayı, Elektrik Mühendisleri Odası)

